

8. YÖK'ten Beklenenler/Eleştiriler

Yüksek Öğretim Kurulu, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1982 Anayasası ile belirlenen yüksek öğretim sisteminin temel esaslarına göre oluşturulan anayasal bir kuruluştur. Anayasamızın yüksek öğretimin temel esaslarını belirleyen 130. maddesinde belirtilen hükümlerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.

Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tabi yüksek öğretim kurumları kurulabilir. Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez.

Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Devletin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devletçe sağlanır. Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanıca, dekanlar ise Yüksek Öğretim Kurulu'nca seçilir ve atanır.

Üniversitelerin hazırladığı bütçeler; Yüksek Öğretim Kurulu'nca tetkik ve onaylandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına sunulur ve genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tabi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Yüksek öğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve

emeklilikleri, öğretim elemanı yetistirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, mali işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdas bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı mali kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Bir kerede kazanılan süresiz yetki olanakları anlamını yitirmektedir. Eğitimde kazanılan bilgiler ve alınan diploma, sadece bir altyapı tariflemekte olup, esas olan meslekte ve o işteki gerçek deneyim ve güncellik olmaktadır^[6].

Deneyimin niteliği üretimdeki başarı ile kanıtlanır. Deneyim, hiçbir şekilde meslekte geçirilen süreye, diploma tarihine, genel çalışma süresine bağlanamaz. Aksine, değerlendirme günümüz ihtisas alanlarındaki üretime bağlı uzmanlık aranmalıdır^[6].

Ülkemize has ustalara saygınlık kavramını, genç ve çağdas kadrolar için bir engel olmaktan çıkarıp, onları destekleyen, kendi deneyimleri ile güç katan ve hatta batı ülkelerinde belki de eksikliği duyulan yapıcı bir sosyokültürel eleman haline getirmek gereklidir^[6].

Günümüzdeki hızlı nüfus artışı, şehirleşme ve diğer bazı faktörler, her daldaki mühendisin bilgi düzeyini ve önsezisini gelenekselin üzerine çıkarmasını bir anlamda zorunlu hale getirmiştir. Sınırlı kaynakların optimum kullanımı, insanların yaşam standartlarının dengelenip yükseltilmesi, çeşitli parametrelerin bir bütün olarak göz önüne alınıp disiplinler arası çalışmalarla değerlendirilerek, ulaşmak istenen hedeflere doğru bir şekilde yönlendirilmesini gerektirmektedir. Bu düşünceyle proje tasarımı ve/veya uygulamasını yapan mühendisler; teknik, ekonomik, çevresel ve sosyal türdeki yaşamsal sorunlara etkin ve yeterli cevaplar verme durumundadırlar^[3].

İnşaat mühendisliği eğitiminde temel hedef toplumun bugünkü ve gelecek ihtiyaçlarına yanıt verebilecek nitelikte elemanlar yetiştirmektir. Söz konusu eğitimin amacının sadece bilgi

aktarmak değil, sorunları anlama, öğrendiğini uygulama, sonuçları değerlendirme ve karar verebilme gücünü kazandırmak olduğu unutulmamalıdır^[7].

Yüksek Öğretim Kuru'ndan beklentilerin anlaşılması ve eleştirilerin belirlenmesi amacı ile; "YÖK Başkanı olsaydınız yapacağınız uygulamalar neler olurdu?" sorusuna verilen yanıtlar ve yapılan eleştirilerle bunlara ait irdelemeler aşağıda belirtilmiştir;

8.1. Üniversiteye giriş sistemi ile ilgili ifadeler;

- ÖSS'nin kaldırılması,
- ÖSS'ye eşit şartlarda girilmesinin sağlanması,
- Mevcut sistemin kaldırılması,
- ÖSS'nin değiştirilmesi,
- Üniversiteye giriş sınavının ilgi ve becerilerin öne alındığı bir hale getirilmesi.

Yaygın kanı üniversiteye giriş sisteminde problemler olduğu şeklindedir. Bazı öneriler ÖSS'nin kaldırılması, bazıları ise değiştirilmesi doğrultusunda bulunmaktadır. Uzun yıllardır devam eden bu eleştirilere çözüm önerileri, ana amacı bu olan platformlarda tartışılmaktadır. Fakat bu sistemdeki fırsat ve şartların istenen düzeyde eşit olmadığı eleştirisine itiraz etmenin mümkün olmadığı düşünülmektedir. Talebin, arzın çok üzerinde olmasının gerekli kıldığı bir sıralama sınavının, adayların ilgi ve becerilerin öne alındığı bir hale getirilmesi önerisi ise olumlu bir yaklaşımdır.

8.2. Üniversitelerde politik yaklaşımlarla ilgili ifadeler;

- Siyasi oluşumlardan etkilenen bölümlerin etkilenmeyecek hale getirilmesi,
- Üniversitelerden siyasetin kaldırılması,
- Bölümlerin sınırlandırılıp mezunların kalifiye olarak yetiştirilmesi,
- Siyaset yapan öğretim görevlilerinin/üyelerinin uzaklaştırılması,
- Bilgiye önem verilmesi,
- Üniversite sayısının azaltılması,
- İş bulamayacak üniversite mezunu yetiştirilmesinin önüne geçilmesi,
- Üniversite sayısının değil mezun kalitesinin arttırılmasının sağlanması.

Bu eleştiriler iki grupta değerlendirilebilir; ilki “siyasi iktidarların politik kaygılarla üniversitelerin yapılanma, idare ve bütçelerini düzenlemesi, siyasi amaçlarla yeni üniversitelerin kurulması, bölümlerin açılması” eleştirisidir. Genel bir kalkınma, gelişme planının bir parçası olarak uygulanan yeni düzenleme ve yapılanmaların bu eleştiri kapsamında olmadığı düşünülmektedir. Fakat ihtiyaç duyulmayan alanlarda okullaşmak, kadrolaşmak, donanım sağlanması gibi büyük yatırımları gerektiren girişimler eleştirilmektedir. Mezun olduğunda ilgili bir istihdam olanağı bulunmayan dallarda bu tip yatırımların ülke kaynaklarının israf edilmesi anlamına gelmesi kaygı yaratmaktadır. İnşaat mühendisi olarak özelde kastedilen ise belli bir bilgi ve uygulama yeterliliği verilemeden mezun edilen mühendislerin hem kendilerine hem de memleketimize arzu edilen oranda faydalı olamayacağı kaygısıdır. Bu eleştirilerden kastın, kaynakları kısıtlı olan ülkemizin daha nitelikli teknik elemanlar yetiştirilmesinin ve adetten çok niteliğe yatırım yapılmasının kaynak optimizasyonu ve ürün (mühendis) kalitesi anlamında faydalı olacağı fikridir. Fakat şunu da özellikle belirtmek gerekir ki, çıkıldığında iş bulma olasılığı olmayan bir bölümde öğrencilik yapmak, meslek sahibi olmak, üniversite kültürü edinmek; lise mezunu olarak yaşama atılmaktan daha verimli ve kaliteli bir seçenektir.

İkinci bir grup ise mevcut sistemde, gerek üniversite dışından gerek içinden kaynaklanan politik yaklaşımlardan duyulan rahatsızlıktır. Büyük bölümü siyaset yapmayı düşünmediğini belirten ankete katılan mühendislerimiz, ağır ve teknik bir eğitim görürken, bütünleşme ve sosyalleşme sıkıntıları yaşarken bir de siyasi temelli yaklaşımlarla muhatap olmak istememeleridir.

Bu çalışmanın belki de en vurucu tespiti ise YÖK gibi bir kuruluştan “bilgiye önem verilmesi”nin istenmesidir. Bu konudaki değerlendirme ve yorumları okuyucuya bırakmak uygun görülmüştür.

8.3. Branşlaşma konusundaki yaklaşımlar;

- Mühendislik fakültelerindeki eğitimin, belirli bir düzeyden sonra branşlaşmayı sağlaması,
- Yüksek lisansın zorunlu hale getirilmesi,
- Mühendislik fakültesi mezunlarının verilen yetkilerin, branşlaşmalara göre verilmesinin sağlanması,

- Eğitim sisteminin değiştirilmesi,
- Mühendislik eğitiminde uygulamalı derslerin ve branşlaşmanın arttırılması, stajların ilgili branşlarda yapılmasının sağlanması,
- Mühendislik eğitiminde ikinci sınıftan sonra branşlaşmanın sağlanması.

Öğrencilerin ilgi alanları ve derslere göre yetenekleri farklılık göstermesine karşın, bu durumun bölümlerde yeterince dikkate alınmadığı ve dolayısıyla sağlıklı bir branşlaşma ve spesifik eğitimin verilemediği gözlenmektedir. Bu anlamda yapılacak anket, gözlem ve değerlendirme çalışmalarının sonuçları değerlendirilerek uygun bir branşlaşma oluşturulmalıdır^[3].

Mühendislerimiz uzmanlaşmak istemektedirler ve bu da çok olumlu bir yaklaşımdır. Dört yıllık bir lisans eğitiminde ancak fen bilimlerinin ana konularından haberdar olunmakta, temel mühendislik konuları öğrenilmekte ve inşaat mühendisliği ana konuları ile ilgili esas dersler alınmaktadır. Bu bilgiler bir temel oluşturmakta, isteyen öğrenciler, kontenjanların el verdiği nispette yüksek lisans öğrenimi görebilmektedir. Bu lisans üzeri eğitime talep yüksek olmakta, mevcut imkanlara bağlı olarak kontenjanlar da sınırlı kalmaktadır. Başvuru için belli bir mezuniyet not ortalaması, merkezi bir sistemle yapılan ALES ve yabancı dil sınavlarından (KPDS, ÜDS) baraj puanların geçilmesi gerekmektedir. Bunun ardından da yazılı ve sözlü olarak yapılan sınavların sonucunda yüksek lisans öğrenimine başlamaya hak kazanılmaktadır. Bu yaklaşım mevcut şartlarda asgari bir çözüm olmakla birlikte isteyen her mühendisin tercih ettiği konuda lisans üstü çalışmalar yapabilmesine olanak sağlanması gerçekten güzel sonuçlar verebilecektir. Uzmanlaşmanın yalnızca okulda görülen eğitimlerle gerçekleşmeyeceği, araştırılabilecek, öğrenebilecek pek çok konunun ve ilgili dökümanların rahatça bulunduğu bir zamanda yaşanıldığı; pek çok eğitim kursundan ve seminerinden istifade edilebileceği unutulmadan bir uzmanlaşma ve kariyer planlaması yapılmasının sorumluluğunun bizlere düştüğünün hatırlatılmasında fayda olduğu düşünülmektedir.

8.4. Öğretim kadrosunun yeterliliklerinin değerlendirilmesi, mesleki ve kişisel gelişime destek olunması ile ilgili fikirler;

- Üniversitelerin yeterliliğinin gözden geçirilmesi,
- Öğretim üyelerinin ve görevlilerinin yeterliliklerinin kontrol edilmesi,
- Öğretim üyeleri ve görevlileri ile öğrencilerin kendilerini geliştirmelerinin teşviki ve buna imkan sağlanması,
- Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin düzeylerinin arttırılmalarına yönelik düzenlemelerin yapılması.

Gerek üniversiteye girerken, gerek öğrenim esnasında gerekse iş bulma çalışmaları esnasında sürekli olarak yeterliliklerini ispatlamak, sınavlar geçmek zorunda olan mühendisler, bu yeterliliğin kazanılmasında önemli rol oynayan akademik ve idari kadrolarının da yeterliliklerini kanıtlamalarını istemektedirler. Bu konudaki zayıf uygulamaların güçlendirilmesi, uygulama ve sonuçlarının açıklanması YÖK'ten beklenenler arasında bulunmaktadır. Bu ifadelerin satır aralarında “bazı uygulamacıların yeterliliklerinin sorgulanması gerektiği” kaygısı okunmaktadır. Gerek öğretim kadrosu gerek öğrencilerin her alandaki düzeylerin arttırılmasına yönelik düzenleme ve uygulamaların hayata geçirilmesi, büyük faydalar sağlayacak ayrıca geniş bir memnuniyet yaratacaktır. Bu noktada anılan hedef kitlenin de böyle bir talep içinde olması, gereken sorumluluk ve bilinçle anılan konuda çaba harcaması ön şart oluşturmaktadır. Bizzat istenmeden ne kadar çok kaynak ve imkanınız olursa olsun gelişim sağlamak mümkün bulunmamaktadır.

8.5. Diğer hususlardaki talep ve eleştiriler;

- Mühendislik fakültesi mezunlarına verilen yetkilerin, branşlaşmalara göre verilmesinin sağlanması (bitirme projesini ulaştırma üzerine yapmış bir mühendisin bir gökdelen projesine imza atma yetkisinin olmaması),
- Mühendislik eğitiminde uygulamanın ön plana çıkarılması,
- Özel sektörün desteği sağlanarak öğrencilere mühendislik eğitimine paralel uygulamaların yaptırılması,
- Olaylara ve uygulamalara bir de öğrencilerin gözünden bakılması.